

Erfaringer fra produktutvikling: Finansiell programvare for PC

Finans, PC og produktutvikling er populære ord i en tid med mye penger, satsing på data og vekt på nyetablering. I dette in-

tervjuet forteller Øyvind Bøhren om lærdommer fra tre års utvikling og markedsføring av PC-basert programvare i finans.

- Hva er det som får en BI-professor til å utvikle noe så jordnært og praktisk som et PC-program for investeringsanalyse?

- Det skyldes sammentreff av en rekke tilfeldigheter spredt ut over et lengre tidsrom, slik det vel ofte er ved produktidéers unnfangelse. Jeg skal heller ikke stikke under en stol at muligheten for å få redusert boliglånet ulmet i mitt gjeldstunge bakhode allerede fra starten.

En ørliten snøball begynte å rulle for fem år siden, da jeg forlot en NHH-jobb og samtidig takket nei til ny i Bankakademiet. Ved jobbintervjuet der lofte jeg imidlertid å skrive en innføringsbok i finans for dem. Vel etablert som BI-amanuensis rett etter kontaktet jeg Per Ivar Gjærum i Bergen, som da var på vei inn i NHH-jobb etter flere år i næringslivet. Per Ivar var entusiastisk til å bli medforfatter, og sommeren -84 ble boka publisert.

Dette var jo i PCens spede barndom, og Per Ivar sommerferierte i hjembyen Larvik. Der skrøt han uhemmet av vår nye bok til tidligere studiekamerat Torkel Hasle; som var i ferd med å forlate rådmannsjobb i Larvik og starte eget firma innen EDB og økonomistyring. Da tok det ikke mange minutter før spiren til et programvareprosjekt lå på Torkels verandabord en varm juli-dag, sammen med ispinner og saftglass.

Som du ser: her er tilfeldigheter og slumpetreff hele veien; lite av bevisste, systematiske og kontrollerte beslutninger.

- Og nå vil du fortelle om nye rekker av pussige lotterier?

- Nei, da idéen først var unnfanget og hadde slått rot, ble prosjektet mer bevisst styrt. Igjen tror jeg dette er typisk og ikke spesielt for oss. I tillegg til fokus på bruker-

vennlighet sprang vår produktidé direkte ut av det nettopp avsluttede lærebokprosjektet: Vi mente (og mener fortsatt) at studentene lærer finans raskere og mer lystbetont gjennom den dramatisk økte kapasitet i oppgaveregning som PC gir: Det ble mulig å analysere større, realistiske investeringsprosjekter, og studentene kan konsentrere seg om analysens forutsetninger og resultater, ikke drukne i allverdens kjedelig detaljregning.

Samtidig mente vi at vellykket økonomopplæring i PC-bruk forutsetter tett og direkte kopling til økonomiundervisningen. Satt litt på spissen: Studenten skal lære seg PCens nytteverdi av finansiell lærer, ikke av EDB-ingeniøren eller av det lokale programmeringsfantom. Derfor bør lærebøker og PC-programmer koples sammen.

Her må jeg nok innrømme at vår produktidé ved oppstart var mer diffus og forvirret enn dette. Det korrekte er at vi fomlet med noe i hodet som gikk i den retning jeg nettopp sa; vi hang ikke opp et vakert skilt på veggen med en velformulert, presis produktidé. Det hadde vi ikke vært istand til. Lite imponerende, kanskje, men jeg tror mange av leserne har eller vil få samme erfaring.

- Så i neste fase ble to handels-høyskolelærere sittende som programmeringsfantomer i et par lange år?

- Nei, heldigvis satsset vi umiddelbart både på teorien om komparative fortrinn og den om synergi ved blanding av forskjellig kompetanse. Vi har derfor arbeidet som gruppe hele tiden, men Torkel har stått for all programmering fra første dag. Per Ivar og jeg har konsentrert oss om hva programmet skal inneholde og om å teste at det virker som det skal. Riktignok var vi tre

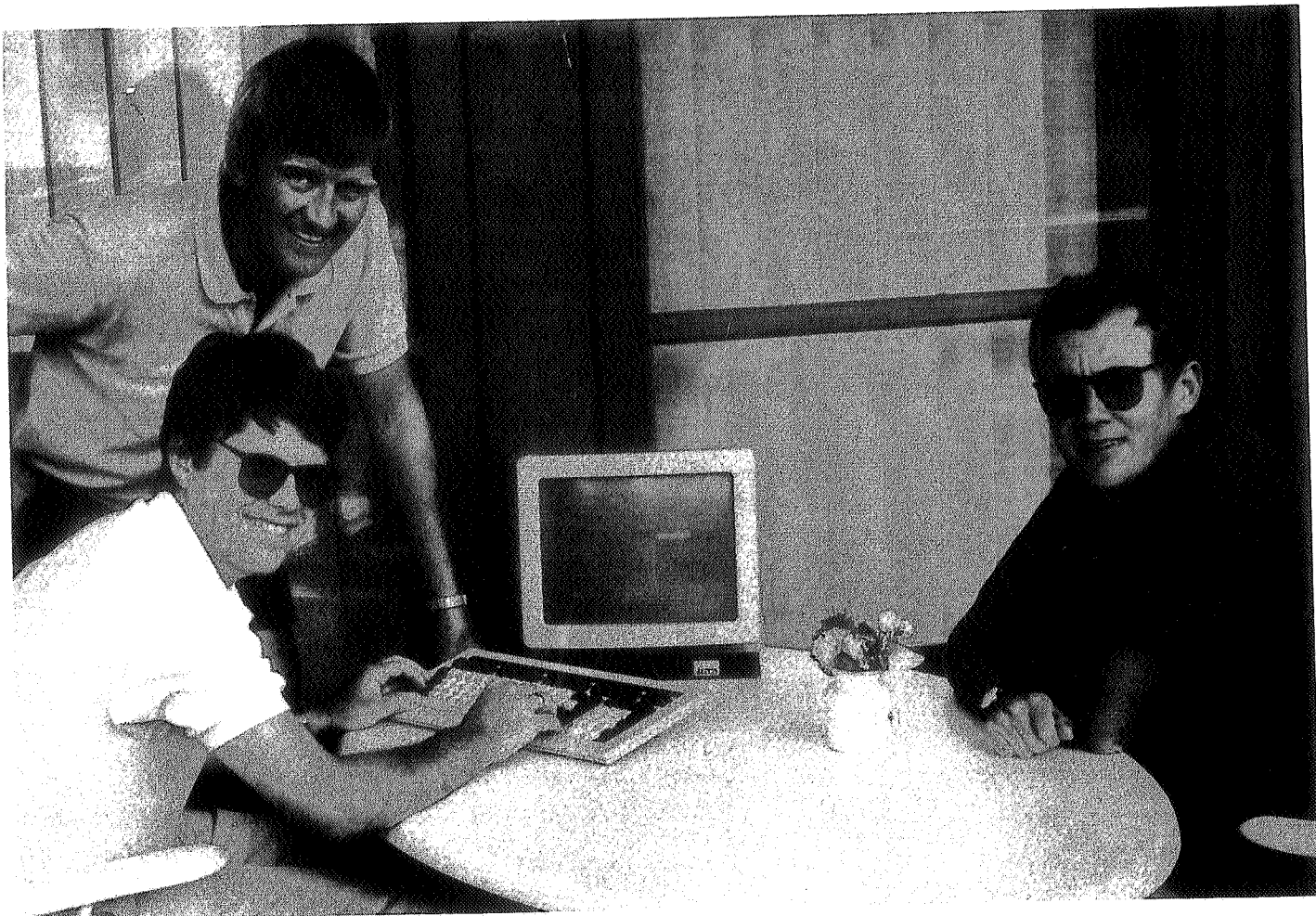
forskjellige personer med sine spesialiteter, men samtidig tilstrekkelig like og med såpass peiling på hverandres områder at vi kommuniserte godt.

Tilsammen la vi ned ca. 500 timer i løpet av et drøyt år og møtte raskt på noe jeg vil tro er nok et vanlig fenomen i produktutvikling: Appetitten vokste mens vi spiste; vi ble hele tiden fristet til å inkludere stadig nye aspekter. Vi minnet hverandre stadig om kravet til brukervennlighet, og det ble derfor like viktig å barbere vekk som å legge til. Deretter kom problemet med å sette sluttstrek: Du blir aldri ferdig med et produkt hvis ferdig betyr perfekt. Utfordringen er å kunne si at nå er det ufullendte godt nok; nå setter vi sluttstrek fordi mer perfektjon er uproduktivt. Dette balansepunktet er ikke lett å finne, men jeg er redd at dersom mine kompanjonger hadde vært like akademisk pirkete som meg, hadde vi ennå ikke vært ferdig. Torkel innprentet stadig at godt er best.

Det vi valgte å kalle endelig versjon var klar i slutten av -85, og de første programmene ble solgt i februar -86. Vi ga vår nyfødte navnet BIF; for Budsjettering, Investering og Finansiering. All produksjon, administrasjon og salg ble organisert som eget selskap og drevet av Torkel i Larvik.

- Du har kun snakket om lærebøker, pedagogikk og studenter. Betyr dette at BIF er et rent skoleprodukt?

- Nei, vi så de viktigste utfordringene og de beste fortjenestemulighetene i næringslivsmarkedet. Vi hadde inntrykk av at mange PCer støver ned på bakrommet på grunn av programvare med altfor høy brukerterskel. Selv om en programpakke i seg selv kan være utmerket

Professor Øyvind Bøhren (t.b.) har samarbeidet med Per Ivar Gjærum (stående) og Torkel Hasle om PC-basert programvare i finans.

når du først behersker den, må du ofte investere uakseptabelt mye dyrbar tid for å nå dette nivået. Som en travel konsulent sukket da vi konfronterte ham med vår ide: «Det tar meg tre dager å lære et økonomiprogram og en dag å glemme det. Hver gang».

- Og dermed har dere lagt vekt på brukervennligheten ved produktet?

- Ja, dette var avgjørende for oss og trolig det eneste som var krystallklart fra begynnelsen; BIF skulle være så lettkjørt at brukermanual ble overflødig. Denne egenskapen ga programmet en profil som adskilte seg radikalt fra eksisterende produkter i samme marked. I tillegg ønsket vi å profilere BIF gjennom faglig forankring: Det PC-baserte finansverktøyet skulle bindes tett sammen med vår finanslærebok. Dermed håpet vi å fjerne det trykk-på-knappen problem som lett oppstår i dataalderen: Selv enkle lommekalkulatorer kan levere eksempelvis vidløftige intern-

renteberegninger, men ingen forteller deg det økonomiske innhold i internrentebegrepet, ei heller hva slike tall kan misbrukes til. Til hvert enkelt skjermbilde la vi derfor inn forklaringer på økonomiuttrykkene, modellene og regneresultatene, parallellt med detaljerte lærebokhenvisninger for den som vil gå dypere i materialet.

- Du har nå holdt på med dette programvareprosjektet i tre år. Har du lært noe av selve organiseringsformen som er verdifullt i andre sammenhenger?

- Jeg har erfart, nok en gang, hvor viktig det er å raskt innse hva en neppe kan gjøre bedre enn andre. I vårt tilfelle gjaldt dette særlig arbeidsdelingen mellom overordnet idéutforming og detaljert programmering. Samtidig har jeg innsett verdien av personer som integrerer solide økonomikunnskaper og førsteklasses EDB-innsikt i ett og samme hode. Jeg forstår nå fullt ut hvorfor økonomer av Torkels

type er jaget vilt både i næringsliv og i academia. De er virkelig en sjelden rase.

- Synes du det er riktig at en handelshøyskolelærer bruker så mye tid og krefter på ekstern aktivitet av denne typen?

- Både ja og nei. Betenkeligheten med dette, som ved ordinær konsulentaktivitet, er at det lett spiser altfor mye tid i forhold til ditt jobbrelevante utbytte. Passer vi ikke på her, har BI-studenten snart en faglig sett dårlig oppdatert lærer som nettopp derfor også mister sin eventuelle ekstraverdi som konsulent.

Når dette er sagt, må jeg trekke fram det faglige utbytte av å følge et prosjekt hele veien fra unnfangelse via fødsel til voksent liv. Jeg tror vi lærere bare har godt av å skrive noen fakturaer, lage et par momsoppgjør, utforme en reklamekampanje og legge opp en pris- og konkurransestrategi. Denne gang ikke i form av et anonymt case som studenter skal trenes på, men som en

høyst realistisk del av egen virksomhet. Men, som sagt, det er lett å bli spist opp. Skriv gjerne 5 fakturaer, men 100 er altfor mye.

Endelig skal en vel ikke se bort fra at jeg kan gjøre lærerjobben litt bedre ved å trekke inn mer praksis og realistiske problemstillinger i forelesningene.

- Fra og med i høst er PC obligatorisk for alle som påbegynner siviløkonomstudiet. PC-flagget er også forlenget heist for full musikk over hele Bedriftsøkonomstudiet. Er dere lærere forberedt på å møte det forventningspress som nå oppstår?

- Som alltid: noen av oss har vel knapt løftet en finger, mens mange har lagt seg i selen. Blant de fag jeg selv har mest kontakt med synes jeg innsatsen i statistikk er spesielt imponerende. Pål Aakre har forlenget integrert PC i sin undervisning og har vært en inspirator, hjelpende hånd og mild pådriver for flere av oss andre. Fred Wenstøp har nettopp utgitt en splitter ny statistikk-bok, der PC-program og lærebok er fullstendig integrert fra første til siste side. Dette er et virkelig pionerprosjekt og et markant skritt videre i forhold til den langt mer moderate integrasjon som BIF-ideen står for.

Gledelige ting skjer også i regnskapsfaget, hvor miljøet rundt Kjell Sommerstad har utviklet pedagogisk programvare både for skatteøkonomi og årsregnskap. Samfunnsøkonomene, med Bjarne Ytterhus og Ole Fugleberg i spissen, er forlenget igang, og Tron Foss har utviklet god programvare for matematikk.

I det hele tatt: Her har skjedd mange gledelige ting på svært kort tid. Jeg ser fram til studentenes reaksjoner i høst, hva enten de uttrykker entusiasme, skuffelse eller begge deler. Etter mitt syn er vi i rask fart på riktig vei. Derfor skal vi heller ikke fortvile når vi møter kneiker. Det er del av livet for den som driver produktutvikling. Frustrerende og slitsomt, riktignok, men ikke til å unngå og uklokt å la seg lamme av

BI på Bærumsmessen

Blant utstillerne på årets Bærumsmesse var også BI å finne. Bærumsmessen er etter hvert blitt et arrangément med tradisjoner. I år var det åttende gang messen gikk av stabelen. Som vanlig var det idrettslaget Tyrving og Bærum Sportsklubb som stod som arrangører. Ca. 20 000 mennesker var innom Bærumsmessen de seks dagene den varte. BI-standen kunne by på

bl.a. visning av presentasjonvideoen om BI, informasjon om BI på videotex og selvsagt studieplaner og orientering om kurs og studier. Mange besøkende var også interessert i å få vite mer om BI's nybygg i Sandvika. På vårt bilde er det Wenche Nilsen fra BI-Oslo (t.h.) og Kari Godell fra Personalavdelingen som betjener BI's stand.

Nytt om navn på BI

Øyvind Sæther

er kallet til studierektor II i 3 år fra 1. august 1987.

Bjørnar Tinnestad

er kallet til studierektor II i 3 år fra 1. august 1987.

Hallkjell Jensen

er tilsatt i fast stilling som direktør ved BI-V.

Frank Tolcsiner

er tilsatt som rektor ved BI-Kristiansund

Leif Hasselknippe

fratrådte sin stilling som rektor ved BI-Gjøvik i september.

Knut Lange

har sluttet som forskningsleder ved Avdeling for skipsfartsledelse i BI-U og er engasjert som nasjonalt fagansvarlig for organisasjon og arbeidsledelse.

Kjell Rusti

er tilsatt i vikariatet som amanuensis i informasjon og data.